

HABILITATION THESIS REVIEWER'S REPORT

Masaryk University

Faculty

Procedure field

Applicant

**Applicant's home unit,
institution**

Habilitation thesis

Faculty of Social Studies

Political Science

Mgr. Pavel Maškarinec, Ph.D.

Jan Evangelista Purkyně University in Ústí nad Labem,
Faculty of Arts

Women and Local Politics: Women's Political
Representation in the Czech Republic's Local
Elections, 1994 - 2018

(original title: Ženy a lokální politika: komunální volby v
České republice v letech 1994 - 2018 z pohledu
politické reprezentace žen)

Reviewer

**Reviewer's home unit,
institution**

Doc. Peter Spáč, Ph.D.

KPOL FSS MU

Pavel Maškarinec sa vo svojej habilitačnej práci zaoberá problematikou politickej reprezentácie žien. Konkrétne sa venuje zastúpeniu žien na lokálnej úrovni v Českej republike za značne široké obdobie rokov 1994 až 2018. Ako hlavný cieľ práce si vymedzil identifikáciu faktorov, ktoré na tejto úrovni majú dopad na politickú reprezentáciu žien. K jeho naplneniu využíva celú sériu techník vrátane priestorovej analýzy dát, pričom sa usiluje o pokrytie trendov vyskytujúcich sa v čase i priestore. Vo všeobecnosti sa dá povedať, že ide o zaujímavý výber problematiky, ktorá je aktuálna, spoločensky významná a zodpovedá vývoju teoretickej debaty v domácom i zahraničnom prostredí.

Práca je rozdelená do štyroch kompaktných častí. Prvá je teoretická pasáž, kde autor predstavuje jednotlivé faktory ovplyvňujúce politickú reprezentáciu žien. Tie rozdeľuje na socioekonomické, kultúrne a nakoniec politické a inštitucionálne. V ďalšej, metodologickej časti približuje autor skúmaný objekt, popisuje jednotlivé metódy a využité dáta a predstavuje jednotlivé premenné. Zvyšné dve sekcie sa už týkajú samotnej analýzy a predstaveniu výsledkov. V prvej z nich sú zobrazené geografické aspekty reprezentácie žien v českej lokálnej politike, zatiaľ čo druhá sa venuje samotným determinantom ovplyvňujúcim zastúpenie žien v tejto politickej aréne. Súhrnné zistenia a odporúčenia pre ďalší výskum sú zhrnuté v závere práce.

Jednoznačne kladnou stránkou práce je jej silná výpovedná hodnota. Autorovi sa podarilo zozbierať objemný dátový súbor, ktorý pokrýva obdobie od roku 1994 do roku 2018. Nezahrnutie prvých lokálnych volieb v roku 1990 je zrozumiteľne odôvodnené poukazom na absenciu všetkých potrebných dát a na zmeny v sídelnej štruktúre. V rámci existujúceho výskumu tak predložená práca predstavuje relevantný počin, ktorý poskytuje dôležité zistenia o politickej reprezentácii žien na lokálnej úrovni v Českej republike.

Ďalšou silnou stránkou je autorova schopnosť využívať metódy, ktoré presahujú bežne užívané nástroje v politológii, keď do svojho výskumu inkorporoval aj postupy z geografie. Kladne hodnotím aj jeho schopnosť dané metódy vysvetliť, odôvodniť ich využitie a

interpretovať ich výstupy. Nakoniec je dobré, že autor si je vedomý konkrétnych obmedzení svojej práce, či už ide o prácu s dátami či špecifikáciu modelov.

V ďalších pasážach sa budem venovať jednotlivým častiam práce, pričom zhrniem i svoje pripomienky a výhrady. V teoretickej časti autor vhodne predstavuje tri skupiny faktorov, ktoré na základe existujúcej literatúry patria medzi tie s efektom na politickú reprezentáciu žien. Využíva pritom rozsiahlu (predovšetkým zahraničnú) literatúru a poskytuje solídny obraz o doterajšom výskume predmetnej oblasti. V niektorých miestach sa však objavujú aj faktory, ktoré následne nie sú súčasťou vlastnej analýzy. Absenciu využitia niektorých z nich autor relevantne objasňuje (napr. že niektoré vhodne zastupuje veľkosť obce, s. 22). Na druhej strane, autor konštatuje, že do úvahy ako ďalšia nezávisle premenná pripadá volebná účasť, v analýze však zahrnutá nie je a nie je zrejmé, prečo k tomu nedošlo. Podobne (čo je tiež kladný prvok teoretickej časti) je pri niektorých faktoroch uvedené, že predošlý výskum o ich efekte na reprezentáciu žien poskytol zmiešané výsledky (napr. veľkosť obce na s. 23-25). Na základe toho by bolo možno vhodnejšie niektoré hypotézy konštruovať ako dvojice pripúšťajúce oba smery pôsobenia nezávisle premennej na závisle premennú.

V rámci metodologickej časti (kapitola 3) autor približuje rámec výskumu. Platí, že sledované časové obdobie je dostatočne dlhé pre zachytenie pevnejších trendov. Za dostatočné sa dá považovať aj vysvetlenie využitia agregovaných dát, keď autor zreteľne popisuje prednosti tohto typu analýzy a súčasne aj jej limity týkajúce sa predovšetkým možností interpretácie jednotlivých zistení. Čo sa týka premenných a ich predstavenia, viaceré prvky v tejto pasáži mohli byť lepšie a podrobnejšie vysvetlené. Vo všeobecnosti by pochopeniu práce pomohlo, ak by pri použitých premenných boli zhrnuté aj základné deskriptívne štatistiky. Bez týchto údajov nie sú čitateľovi zrejmé viaceré aspekty spojené s distribúciou dát alebo rozsahu hodnôt v rámci jednotlivých premenných. V prípade premennej mapujúcej podporu ľavice by bolo potrebné viac argumentovať v prospech zvoleného kódovania tejto premennej. Autor v teoretickej pasáži správne ukazuje na význam procesu stranického výberu kandidátov a keďže konštatuje, že české ľavicové strany sa v tomto ohľade odlišujú (s. 39-40), je na mieste otázka, či podpora každej z týchto strán nemala byť pokrytá samostatnou premennou. Navyše, pri popise tejto premennej chýba uvedenie, ktoré strany pod ňu boli zahrnuté. Dá sa predpokladať, že ide o ČSSD a KSČM, ale vzhľadom na dĺžku sledovaného obdobia a fakt, že skúmaná bola lokálna úroveň politiky nemožno automaticky vylúčiť, že autor tu pracoval aj s ďalšími subjektmi. V prípade ostatných premenných obdobná neistota nie je prítomná a popísané sú dostatočne (s. 65).

Prvá z dvoch analytických kapitol približuje otázku geografie politickej reprezentácie žien na lokálnej úrovni v ČR. Daná kapitola je spracovaná na veľmi dobrej úrovni a autor preukazuje znalosť uvedených postupov. Za kľúčové pasáže celej kapitoly sa dajú považovať časti 4.5. a 4.6. o lokálnom zhlukovaní politickej reprezentácie žien. Výsledky analýz LISA a BLISA sú dostatočne vysvetlené a názorne prezentované formou máp. Po metodologickej stránke tu nie je čo vytknúť, na druhej strane je pomerne náročné porozumieť tomu, čo vlastne daná analýza poskytuje vo vecnej rovine. Počtom volieb a vymenovávaním jednotlivých geografických oblastí sú výstupy tejto analýzy dosť zahlcujúce a publikum môže pomerne ľahko stratiť prehľad, čo je reálnym výstupom. Pri prezeraní máp vznikajú prirodzené otázky typu, prečo v určitej časti ČR možno zaznamenať výskyt určitých zhlukov, zatiaľ čo v iných tento úkaz nenastáva. Podobne tak, prečo v konkrétnej dobe dochádza k objaveniu alebo vymiznutiu daných zhlukov. BLISA následne dodáva predošlým výstupom na časovej perspektíve, ale v zásade je k nej možné vztiahnuť identické poznámky týkajúce sa vecného porozumenia daným výstupom. Inými slovami, prečo sa určité priestorové procesy v určitých oblastiach dejú, zatiaľ čo v iných k nim nedochádza. Prirodzene, dané analýzy odpovede na tieto otázky poskytnúť nemôžu (a ani to nie je jej ich cieľom a účelom) a je preto dobré, že určité vysvetlenie týchto náležitostí autor načrtol v neskorších častiach práce.

Nakoniec, druhá analytická kapitola sa týka výstupov analýzy faktorov politickej reprezentácie žien. Autor (vo väčšine kapitoly) pracuje paralelne s dvoma typmi regresie – OLS a SLM. Tento postup možno oceniť, keďže vychádza zo zistení z predošlej kapitoly a tiež sa opiera o predošlú literatúru. Autor dochádza k tomu, že o niečo vhodnejšia pre analýzu sa ukázala byť priestorová regresia, pričom je vhodné oceniť, že tiež otvorene priznáva, že pokrok oproti OLS nie je nijak výrazný a v zásade nemá dopad na vecný charakter výstupov.

K tejto pasáži mám niekoľko metodologických pripomienok. Pre všetky modely platí, že by bolo vhodné pracovať aj so štandardizovanými Beta koeficientmi, pretože v rade prípadov sú konštatované kladné alebo záporné efekty premenných, pričom z hodnoty neštandardizovaných koeficientov sa dá usudzovať, že vecne ide o bezvýznamné efekty (v konkrétnych modeloch napr. premenné krajské zastupiteľky, centrum-periféria alebo stranícka ľavica). Bez štandardizovaných Beta koeficientov sa navyše dajú len ťažko overiť konštatovania typu, ktorá z premenných mala najsilnejší vplyv (napr. s. 99 o efekte nezamestnanosti alebo s. 107 o efekte podielu katolíkov). Podobne by pomohli vizualizácie nameraných zistení. Na základe charakteru popisu a tiež podoby grafov umiestnených v kapitole za regresnými modelmi (napr. 5.5., 5.6., 5.7. atď.) predpokladám, že dané grafy nie sú vizualizáciami efektov nameraných v týchto modeloch, ale ide o „jednoduché“ bodové grafy, kde sú proti sebe postavené dve premenné. Autor pritom na viacerých miestach priznáva slabé namerané efekty (napr. na s. 101 alebo 105), a teda ich vizualizácie by dokázali názornejšie preukázať ich skutočný rozsah.

Druhá poznámka k tejto časti sa týka regresných modelov. Keďže práca preukázala, že jednotlivé pozorovania v priestore nie sú úplne nezávislé, jednou z možností ako na túto situáciu reagovať bola aplikácia viacúrovňových modelov, kde by sa dalo operovať aj s premennými na vyššej ako obecnej úrovni. Navyše k tejto voľbe prispieva i premenná mapujúca počet krajských zastupiteľiek, keďže jej zapojením sa na dáta dá nazerať ako na hierarchické. V prípade súhrnných modelov za obdobie 2002 až 2018 navyše platí, že jednotlivé obce sa v nich vyskytujú opakovane, čím taktiež vzniká otázka vzájomnej nezávislosti pozorovaní a pomocou viacúrovňového modelu, ktorý by takto obce zoskupil, by sa dalo minimálne overiť, či má tento fakt dopad na vecné zistenia. Nakoniec pri modeloch za jednotlivé veľkostné kategórie obcí mohli byť predstavené modely nahradené jedným modelom s príslušnými interakciami. V zásade však platí, že autorom zvolené postupy možno považovať za relevantné, ale v metodologickej kapitole mohla byť uvedená aspoň stručná diskusia s vysvetlením, prečo viacúrovňové modely (či model s interakciami pre analýzu jednotlivých veľkostných kategórií obcí) využité neboli.

Na záver by som rád uviedol, že predloženú habilitačnú prácu považujem za kvalitný príspevok do oblasti výskumu politickej reprezentácie žien (v Českej republike). Pavel Maškarinec dokázal zhromaždiť veľmi objemný súbor dát pokrývajúci rozsiahle časové obdobie a pomocou vhodne zvolených nástrojov dokázal priniesť viaceré cenné poznatky.

Reviewer's questions for the habilitation thesis defence (number of questions up to the reviewer)

Akým spôsobom sa do otázky politickej reprezentácie žien premietajú národné a lokálne špecifiká?

Čo považujete za najvýznamnejšie zistenie v práci?

Aké sú najväčšie teoretické a metodologické výzvy ďalšieho výskumu politickej reprezentácie žien?

Conclusion

Habilitačná práca "Ženy a lokální politika: komunální volby v České republice v letech 1994 - 2018 z pohledu politické reprezentace žen" Pavla Maškarince **spĺňa** nároky štandardne kladené na habilitačné práce v odbore politológia.

Date: 22.1.2020

Signature:

